

TOIMINNALLINEN TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUS- SUUNNITELMA

Päivitetty 2024

ESEU
Etelä-Savon ammattiopisto

SISÄLLYSLUETTELO

1. TAUSTAA	3
1.1. Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta	3
1.2. Yhdenvertaisuuslaki	4
Yhdenvertaisuus opiskelijaksi ottamisessa	5
1.3. Syrjintä.....	6
1.4. Häirintä.....	7
1.5. Sukupuolen mukainen segregatio	7
1.6. Sukupuolen moninaisuus	8
1.7. Esteettömyys ja saavutettavuus	9
2. SELVITYS TASA-ARVOTILANTEESTA OPPILAITOKSESSA.....	10
2.1 Opiskelijoiden sukupuolijakauma	10
2.2 Opiskelijapalautteiden tulokset ja edellisen tasa-arvosuunnitelman toimenpide- ehdotukset	11
3. TOIMENPITEET TASA-ARVON JA YHDENVERTAISUUDEN EDISTÄMISEKSI.....	13
3.1 Toimenpiteet.....	13
3.2 Seksuaalinen häirintä ja toimintaohjeet siihen puuttumiseksi.....	15

1. TAUSTAA

Etelä-Savon Koulutus Oy on laatinut tasa-arvolain edellyttämän toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman. Tässä suunnitelmassa käsitellään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta opiskelijoiden näkökulmasta. Henkilöstön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma taas on laadittu osana organisaation henkilöstöohjelmaa.

1.1. Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta

Tasa-arvolain päämäärä on estää sukupuoleen perustuva syrjintää ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä tässä tarkoituksessa parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä. Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä.

Laki velvoittaa koulutuksen järjestäjän laatimaan tasa-arvosuunnitelman yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää:

- 1) selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta;
- 2) tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi;
- 3) arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista.

Erytystä huomiota tulee kiinnittää opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintosuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen. (*Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986*)

Tasa-arvovaltuutetun tehtävänä on valvoa tasa-arvolain noudattamista. Tasa-arvovaltuutettu voi esim. avustaa tasa-arvolaissa määritellyn syrjinnän kohteeksi joutunutta tämän oikeuksien turvaamisessa sekä tarvittaessa avustaa tätä oikeudenkäynnissä.

1.2. Yhdenvertaisuuslaki

Yhdenvertaisuuslaki tuli voimaan vuonna 2015, ja sen tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Yhdenvertaisuuslaki edellyttää, että oppilaitoksella tulee olla suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden toteutumisen arvioimiseksi ja toteutumisen edistämiseksi. Oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumisesta toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita ja tarkoituksenmukaisia. (*Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014*).

Yhdenvertaisuus tarkoittaa sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia, eikä ketään syrjitä esimerkiksi kansalaisuuden, alkuperän, iän, mielipiteen, terveydentilan, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa kaikilla on yhdenvertainen mahdollisuus kouluttautua ja kehittää itsenään, saada palveluita ja edetä työurallaan.

Lakia on muutettu joiltain osin 2023. Muutos koskee mm. ammatillisen koulutuksen järjestäjän velvollisuutta edistää yhdenvertaisuutta. Samoin koulutuksen järjestäjän vastuuta puuttua tiedossaan olevaan häirintään on selkeytetty. Lakiin on kirjattu myös koulutuksen järjestäjän velvollisuus arvioida yhdenvertaisuutta ja toiminnan tosiasiallisia vaikutuksia mm. siihen, miten toiminta on tosiasiallisesti vaikuttanut syrjinnän vaarassa olevien ryhmien asemaan.

”Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava, miten sen toiminta vaikuttaa eri väestöryhmiin ja miten yhdenvertaisuus muutoin toteutuu sen toiminnassa, ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.” (*Laki yhdenvertaisuuslain muuttamisesta 1192/2022, 6§*)

Yhdenvertaisuus opiskelijaksi ottamisessa

Ammatillisessa koulutuksessa jokaisella on mahdollisuus hankkia itselleen ammatti ja päivittää osaamistaan elämänsä ja työuransa eri vaiheissa riippumatta aiemmasta koulutustaustasta.

Opiskelijaksi voidaan ottaa hakija, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavan aikaisemman oppimäärän, tai jolla koulutuksen järjestäjä katsoo olevan riittävät edellytykset tavoitteena olevan osaamisen hankkimiseen tai tutkinnon suorittamiseen.

Ammatilliseen koulutukseen hakeudutaan vapaasti jatkuvan haun kautta koulutuksen järjestäjän päättäminä hakuaikoina ja -menettelytavoilla. Koulutuksen järjestäjä päättää myös opiskelijaksi ottamisen valintaperusteista sekä pääsy- ja soveltuvuuskokeista. Yhteishaussa käytettävistä valintaperusteista ja pääsy- ja soveltuvuuskokeista säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella (2017/699).

Opiskelijaksi ottamisessa on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Tämä edellyttää käytännössä, että koulutuksen järjestäjä on määritellyt käyttämänsä yhdenvertaiset valintaperusteet ja mahdolliset pääsy- ja soveltuvuuskokeet sekä linjannut menettelyn, jolla puututaan opiskeluun soveltumattomuuteen SORA-tutkinnoissa. (Oph: [Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ammatillisessa koulutuksessa | Opetushallitus \(oph.fi\)](#))

Yhdenvertaisuuslain mukaan ”...koulutuksen järjestäjän on tehtävä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta vammainen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa ...saada koulutusta, työtä ... ja palveluita samoin kuin suoriutua työtehtävistä ja edetä työuralla.

Mukautusten kohtuullisuutta arvioitaessa otetaan ensisijaisesti huomioon vammaisen ihmisen tarpeet ja lisäksi... koulutuksen järjestäjän koko, taloudellinen asema,

toiminnan luonne ja laajuus sekä mukautusten arvioidut kustannukset ja mukautuksia varten saatavissa oleva tuki.” (*Laki yhdenvertaisuuslain muuttamisesta 1192/2022, 15§*)

1.3. Syrjintä

Syrjintä on tyypillisesti ihmisten eriarvoista kohtelua sillä perusteella, että he kuuluvat tiettyyn ryhmään, tunnustavat tiettyä uskontoa tai kuuluvat johonkin vähemmistöön. Syrjinnän taustalla ovat usein eri ryhmiin kohdistuvat ennakkoluulot, jotka yleistetään koskemaan kaikkia kyseiseen ryhmään kuuluvia henkilöitä. Yhdenvertaisuuslain mukaan syrjintää on:

- **Välitön syrjintä**
 - Henkilöä kohdellaan epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai voitaisiin kohdella vastaavassa tilanteessa
- **Välillinen syrjintä**
 - Näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvien syiden perusteella
- **Häirintä**
 - Henkilön ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai totaalisesti loukkaava käyttäytyminen, jolla luodaan henkilöä halventava taikka häntä kohtaan uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri
- **Ohje tai käsky syrjiä**
 - Syrjintään liittyvä tai syrjinnän aikaansaamiseksi annettu opaste, toimintaohje tai velvoite
- **Kohtuullisten mukautusten epääminen**
 - Viranomainen, koulutuksen järjestäjä, työnantaja sekä tavaroiden tai palvelujen tarjoaja, joka jättää tekemättä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, joilla vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuus turvataan, syyllistyy syrjintään.
- **Syrjivä työpaikkailmoittelu**
 - Työnantaja ei saa avoimesta työpaikasta, virasta tai tehtävästä ilmoittaessaan oikeudettomasti edellyttää hakijalta tässä laissa tarkoitettuja henkilöön liittyviä ominaisuuksia
- **Vastatoimien kieltö**
 - Henkilöä ei saa kohdella epäsuotuisasti eikä hänelle kielteisiä seurauksia aiheuttavalla tavalla sen vuoksi, että hän on vedonnut yhdenvertaisuuslaissa säädettyihin oikeuksiin tai velvollisuuksiin, osallistunut syrjintää koskevan asian selvittämiseen tai ryhtynyt muihin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden turvaamiseksi.

Yhdenvertaisuuslain noudattamista valvovat yhdenvertaisuusvaltuutettu, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta sekä työsuojeluviranomaiset. Syrjintä- tai syrjintään

liittyviä rikoksia tutkii poliisi. Yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvää informaatiota ja materiaalia on saatavilla mm. yhdenvertaisuus.fi –sivustolla.

1.4. Häirintä

Henkilön tai ihmisryhmän ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukkaava käyttäytyminen on häirintää, jos loukkaava käyttäytyminen liittyy 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuun syyhyn ja käyttäytymisellä luodaan mainitun syyn vuoksi henkilöä tai ihmisryhmää halventava tai nöyryyttävä taikka niitä kohtaan uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri.

Koulutuksen järjestäjällä on velvollisuus puuttua tiedoksi tulleeseen häirintään ja ryhtyä toimenpiteisiin asian selvittämiseksi ja häirinnän poistamiseksi. Tämän suunnitelman luvussa 3.2. on tarkemmat ohjeet seksuaaliseen häirintään puuttumiseksi. Kiusaamisen vastainen toimintamalli ohjeineen löytyy oppilaitoksen opiskeluholto-suunnitelmasta. [Kiusaamistilanteet \(sharepoint.com\)](https://sharepoint.com)

Koulutuksen järjestäjän menettelyä on pidettävä syrjintänä, jos koulutuksen järjestäjä saatuaan tiedon siitä, että opiskelija on joutunut toimipaikassa tai oppilaitoksessa tai muualla koulutuksen järjestäjän järjestämässä tilaisuudessa tai toiminnassa 1 momentissa tarkoitetun häirinnän kohteeksi, laiminlyö ryhtyä käytettävissään oleviin toimiin häirinnän poistamiseksi. (*Laki yhdenvertaisuuslain muuttamisesta 1192/2022, 14§*)

1.5. Sukupuolen mukainen segregatio

Sukupuolen mukainen segregatio tarkoittaa koulutuksessa sukupuolten välistä eriytymistä ja epätasapainoa. Monilla oppimispolun muotoutumiseen vaikuttavilla tekijöillä on taipumus valikoitua opiskelijan sukupuolen perusteella. Näitä tekijöitä ovat mm.

- koulutuslavalinta
- oppimistulokset
- opintoihin liittyvät muut valinnat (osaamisalat, valinnaiset tutkinnon osat jne)

- opiskeluasenteet
- kiinnostuksen kohteet
- luottamus omaan osaamiseen

Koulutuslavalintojen sekä ammatti- ja urasuunnitelmien segregaatio alkaa muotoutua jo kodeissa sekä varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa, ja se jatkuu aikuisikään.

Segregaatio on jyrkintä ammatillisessa peruskoulutuksessa. Tutkimustiedon mukaan sukupuoleltaan vähemmistöä edustavien opiskelijoiden keskeyttämisluvut ovat keskimääräistä suurempia segregoituneilla koulutusaloilla. Ammatillisessa koulutuksessa segregatiota on pyritty lieventämään, mutta vähäisin tuloksin. Koulutusaloista tytöt ja naiset hakeutuvat eniten hoito- ja terveysaloille. Pojat ja miehet puolestaan valitsevat eniten tekniikan ja liikenteen aloja. (*Tasa-arvotyö on taitolaji*. 2015, Oph)

1.6. Sukupuolen moninaisuus

Ihmisillä on usein hyvin perinteinen käsitys sukupuolesta. Oletamme jokaisen ihmisen olevan yksiselitteisesti joko nainen tai mies. Sukupuolen moninaisuus kyseenalaistaa tämän kaksijakoisen itsestään selvänä pidetyn jaottelun. Osa ihmisistä kokee olevansa selvästi nainen tai mies, osa kokee olevansa molempia, osa kenties hiukan molempia ja osan kokemus ei mahdu näihin kahteen kategoriaan lainkaan. Ihminen voi myös kokea olevansa sukupuoleton.

Sukupuolivähemmistöillä tarkoitetaan usein transihmisiä ja intersukupuolisia. Heille sukupuolen moninaisuus voi olla biologista tai se voi liittyä sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun. Syrjintä sukupuolen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella on kielletty tasa-arvolaisissa.

Vaikka sukupuolen moninaisuus yhdistetään usein sukupuolivähemmistöihin, sillä voi kuvata jokaisen kokemusta omasta sukupuolestaan sekä ylipäänsä sukupuolen moninaisia ilmenemismuotoja, tyylejä, kulttuureja ja merkityksiä yhteiskunnassa. Vähemmistönäkökulman korostamisen sijaan suositellaankin mieluummin käytettäväksi su-

kupuolen moninaisuuden käsitettä kuvaamaan kaikkien ihmisten sukupuolivariaatioita. (THL: Sukupuolten tasa-arvo <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/sukupuolen-moninaisuus>)

1.7. Esteettömyys ja saavutettavuus

Esteettömyydessä on kyse ihmisten moninaisuuden huomioonottamisesta rakennetun ympäristön suunnittelussa ja toteuttamisessa. Se merkitsee palvelujen saavutettavuutta, välineiden käytettävyyttä, tiedon ymmärrettävyyttä ja mahdollisuutta osallistua itseä koskevaan päätöksentekoon.

Esteettömyydessä ei ole kyse vain liikkumisen esteettömyydestä. Siinä otetaan huomioon myös esimerkiksi näkemiseen, kuulemiseen, kommunikaatioon ja sähköiseen viestintään liittyvät asiat.

Esteettömyys merkitsee turvallisuutta ja laatua. Se kertoo ajattelutavasta, oikeista asenteista ja erilaisuuden huomioon ottamisesta. Esteetön ympäristö ei erottele ihmisiä heidän toimintakykynsä perusteella. Esteettömyydessä on yksinkertaisesti kyse ihmisten moninaisuuden huomioonottamisesta rakennetun ympäristön suunnittelussa ja toteuttamisessa.

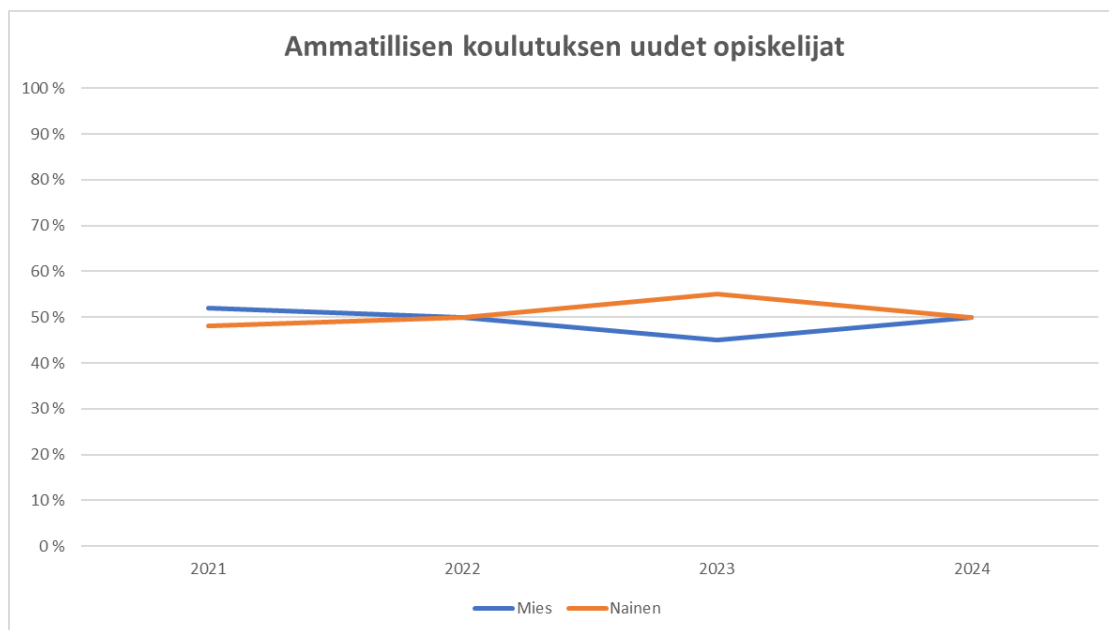
Oppilaitos on esteetön silloin, kun se on käyttäjille toimiva, turvallinen ja miellyttävä, ja kun sen eri toimipisteiden kaikkiin tiloihin ja kerroksiin on helppo päästä. Esteettömässä oppilaitoksessa tilat ja niissä olevat toiminnot ovat mahdollisimman helppokäyttöisiä ja loogisia.

EU:n saavutettavuusdirektiivin (2016/2102) ja kansallisen lain digitaalisten palvelujen tarjoamisesta (HE 60/2018) mukaan kaikilla tulee olla tasavertaiset mahdollisuudet käyttää digitaalisia palveluja. Saavuttavuudella siis tarkoitetaan, että verkkopalvelut sekä niiden sisällöt ovat sellaisia, että kuka tahansa voi niitä käyttää ja ymmärtää, mitä niissä sanotaan.

2. SELVITYS TASA-ARVOTILANTEESTA OPPILAITOKSESSA

2.1 Opiskelijoiden sukupuolijakauma

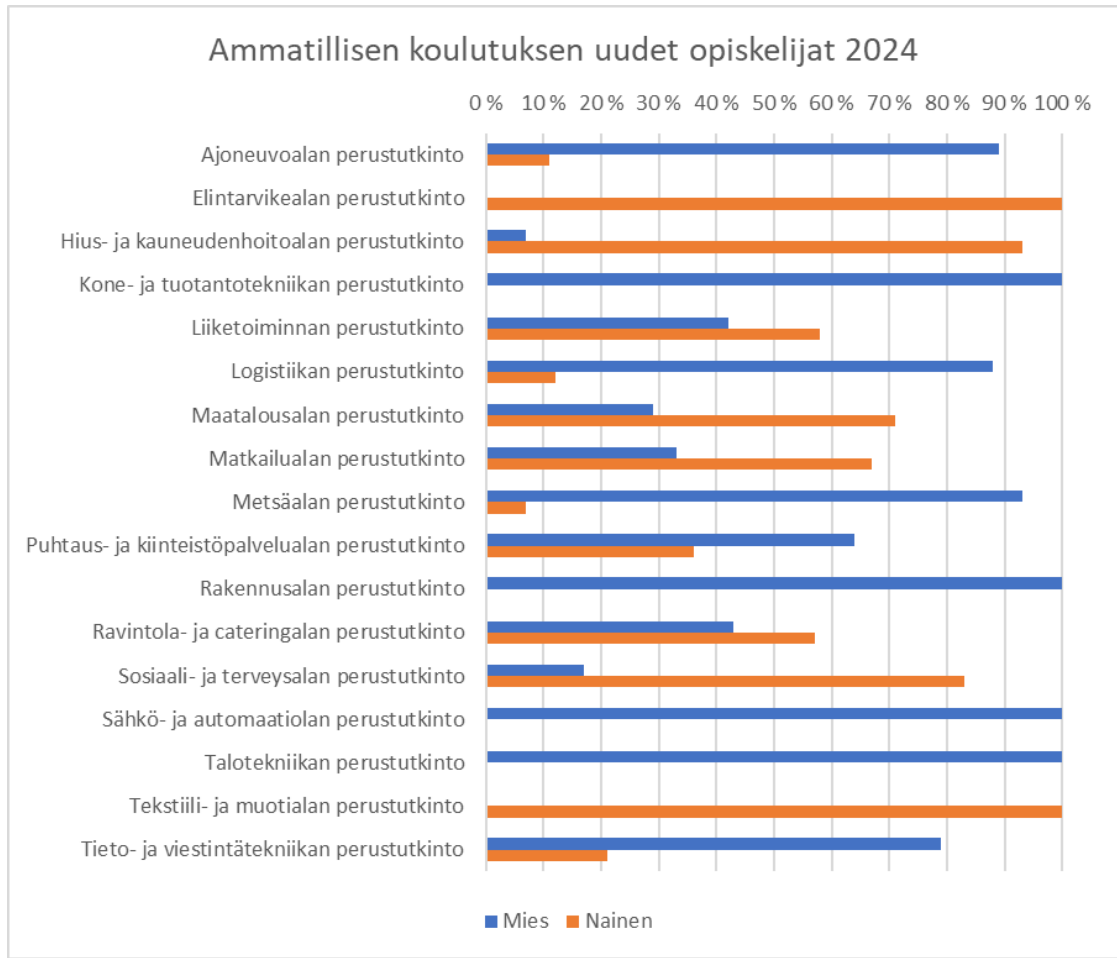
Ammatillisen koulutuksen uusien opiskelijoiden sukupuolijakauma on pysynyt viimeisen neljän vuoden aikana samalla tasolla.

Kuva 1: Ammatillisen koulutuksen uusien opiskelijoiden sukupuolijakauma 2021-2024 (Lähde: Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen, <https://vipunen.fi/fi-fi>).

Etelä-Savon ammattiopistossa vuonna 2024 uusista opiskelijoista naisia on 50% ja miehiä 50%. Oppivelvollisista uusista opiskelijoista sen sijaan 65% on miehiä ja 35% naisia. Koska "sukupuoli tuntematon/tieto puuttuu" määrä aineistossa on erittäin pieni, ei heidän osaltaan voida tehdä tilastollista tarkastelua.

Tekniikan, autoalan, logistiikan ja metsäalan perustutkinnoissa uusista opiskelijoista suurin osa on miehiä. Vastaavasti hyvinvointi- ja palvelualojen perustutkintokoulutuksissa enemmistö uusista opiskelijoista on naisia (ks. Kuva 2).

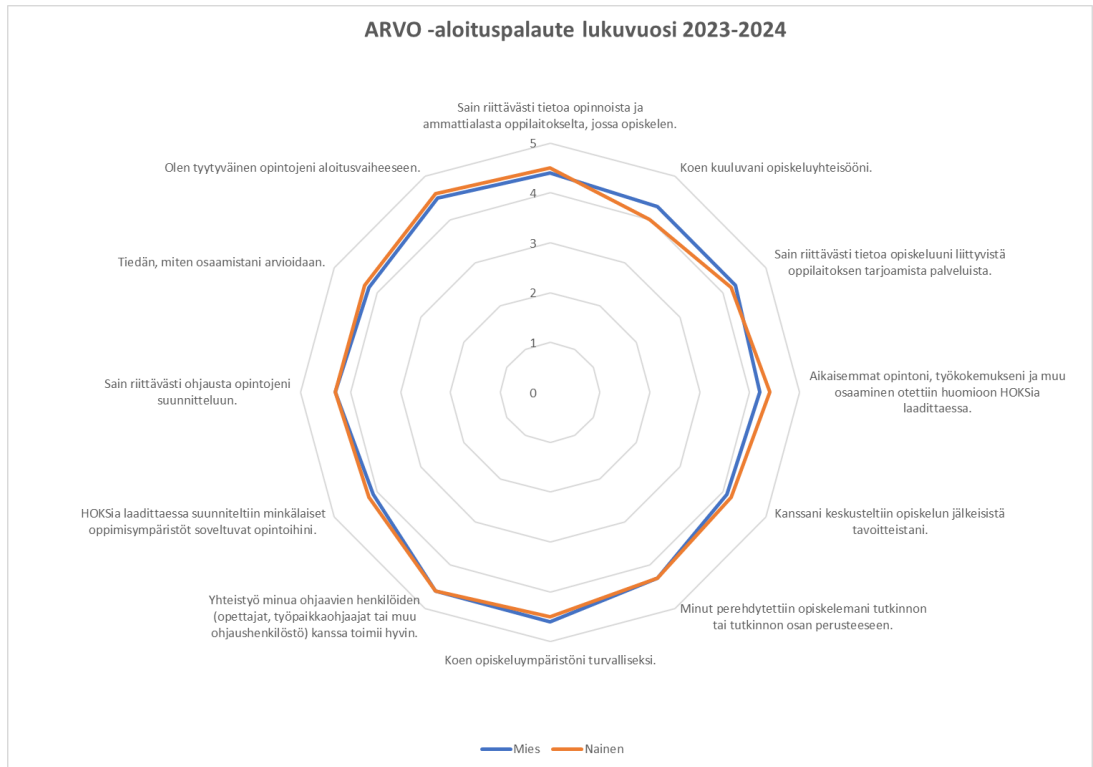

Kuva 2: Ammatillisen koulutuksen uudet perustutkinto-opiskelijat 2024 sukupuolijakauman mukaan (Lähde: Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen, <https://vipunen.fi/fi-fi>).

Uusista opiskelijoista ammattitutkinnoissa vuonna 2024 on 39% miehiä ja 61% naisia. Vastaavat luvut erikoisammattitutkinnoissa on 33% ja 77%. Tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa eli TUVA -koulutuksessa 65% on miehiä ja 35% naisia.

2.2 ARVO -opiskelijapalautteiden tulokset ja edellisen tasa-arvosuunnitelman toimenpide-ehdotukset

Vuosittaisen ARVO –opiskelijapalautteen (lukuvuosi 2023-2024) mukaan naisten ja miesten opiskelijatytyväisyyden välillä ei ollut eroa (ks. Kuva 3 ja 4). Opiskelijoiden, jotka ilmoittivat ARVO –palauttekyseilyn sukupuoli -kysymyksessä muu/määrittelemätön tai en halua vastata, osuus oli vähäinen, jolloin heidän vastaustensa osalta ei voida tehdä tilastollista tarkastelua.

Kuva 3: ARVO -aloituspalautteen tulokset lukuvuonna 2023-2024 sukupuolijakauman mukaan (Lähde: Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen, <https://vipunen.fi/fi-fi>)

Kuva 4: ARVO -päätöspalautteen tulokset lukuvuonna 2023-2024 sukupuolijakauman mukaan (Lähde: Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen, <https://vipunen.fi/fi-fi>).

ARVO –opiskelijapalaute sisältää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta kartoittavan kysymyksen: *“Opiskelijoita kohdellaan oppilaitoksessa tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti”*.

Lukuvuosi	2021-2022	2022-2023	2023-2024
Opiskelijoita kohdellaan oppilaitoksessa tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti	4,3	4,3	4,4

Kuva 5: Opiskelijoita kohdeltiin yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti -kysymyksen keskiarvot lukuvuosina 2021-2022, 2022-2023 ja 2023-2024 (Lähde: Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen, <https://vipunen.fi/fi-fi>).

Kuvassa 5 esitetyn kysymyksen tulokset osoittavat, että tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kokemus on Esedun opiskelijoilla erittäin hyvällä tasolla.

Voidaan myös todeta, että edelliseen tasa-arvosuunnitelmaan kirjatut toimenpiteet ovat edistäneet tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta:

- opiskelijoiden tasapuolinen huomiointi niin opetuksessa kuin arvioinnissakin
- tasa-arvon korostaminen opiskelijarekrytoinnissa
- keskustelu tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta opiskelijoiden kanssa
- kansainvälisyyskasvatus oppilaitoksen sisällä
- tutor-toiminta
- sukupuoliseen häirintään ja ahdisteluun liittyvän aihepiirin käsittely terveystiedon opetuksessa
- yhteisöllisyyden merkityksen korostaminen

3. TOIMENPITEET TASA-ARVON JA YHDENVERTAISUUDEN EDISTÄMISEKSI

3.1 Toimenpiteet

Jokaisella Etelä-Savon ammattiopiston opiskelijalla on oikeus tasa-arvoiseen ja yhdenvertaiseen opiskeluympäristöön. Todellinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus takaavat kaikille opiskelijoille lähtökohdista riippumatta samanlaiset mahdollisuudet.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteuttaminen on jokaisen esedulaisen, niin henki-
löstöön kuuluvan kuin opiskelijankin, vastuulla.

Toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi:

- Opiskelijarekrytointi ja koulutusten markkinointi toteutetaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusperiaatteiden mukaisesti. Opiskelijaksi hakeutuville annetaan tasapuolisesti ja riittävästi asiallista informaatiota koulutuksista ja opiskelumahdollisuuksista.
- Opiskelijavalinnassa noudatetaan yhdenvertaisia valintaperusteita.
- Kaikille opiskelijoille tarjotaan tasapuolisesti ja henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti opetusta ja ohjausta.
 - Opiskelijalla on oikeus saada eri oppimisympäristöissä sellaista opetusta ja ohjausta, joka mahdollistaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamisen sekä tukee opiskelijoiden kehitystä hyväksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi.
- Jokaisella opiskelijalla on tarvitessaan oikeus saada erityistä tukea sekä opiskeluhuollon palveluita.
 - Opiskelijalla on oikeus erityiseen tukeen, jos hän oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi tarvitsee pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden saavuttamiseksi. Erityisellä tuella tarkoitetaan opiskelijan tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa suunnitelmallista pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyitä.
 - Ammatillisen koulutuksen opiskeluhuollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, fyysistä ja psyykkistä terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä oppimisympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta.
- Osaamisen arvioinnin tulee perustua tutkinnon tai koulutuksen perusteissa määrättyyn osaamiseen. Arviointi suoritetaan aina siten, että se noudattaa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatetta. Arvioinnilla annetaan tietoa opiskelijan osaamisesta, varmistetaan tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttaminen sekä kehitetään edellytyksiä itsearviointiin.

- Opiskelijoille annetaan tietoa ja valistusta seksuaaliseen koskemattomuuteen liittyen. Materiaalia mm. seurusteluväkivaltaan liittyen löytyy Wilmasta ja intrasta. Esedun opiskeluhoitosuunnitelma sisältää ohjeistuksen seksuaaliseen häirintään ja väkivaltaan liittyvissä tilanteissa. Oppilaitoksessa toimivat opiskeluhoitoon työntekijät ovat suorittaneet väkivaltatyöntekijän koulutuksen.
- Sukupuolten moninaisuus otetaan huomioon opetuksessa ja ohjauksessa, tilasuunnittelussa ja -ohjeistuksissa, tietojen kyselyssä ja lomakkeissa ym. Asiaan liittyen jaetaan tietoa myös oppilaitoksen sisällä opettajille, taitovalmentajille ja tukipalveluissa toimiville.
- Esteettömän oppimisympäristön vaatimukset huomioidaan kaikessa oppilaitoksen tilojen suunnittelussa.
- Saavutettavuuden toteuttamiseksi digitaalisten palvelujen suunnittelussa, toteutuksessa ja hankinnassa hyödynnetään sellaisia käytäntöjä, teknologioita ja menetelmiä, joilla turvataan saavutettavuuden eri osa-alueiden tavoitteiden toteutuminen soveltuvan teknologian, käytettävyyden ja selkeän sisällön myötä.

Tätä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään kolmen vuoden välein.

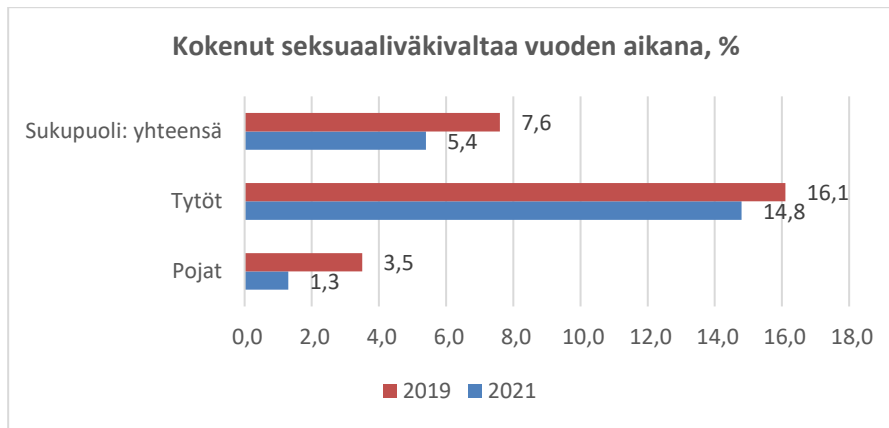
3.2 Seksuaalinen häirintä ja toimintaohjeet siihen puuttumiseksi

Opetushallitus on julkaissut materiaalipaketin, jossa on ohjeita opiskelijoille seksuaalisen häirinnän ja väkivallan tunnistamiseen, ehkäisemiseen ja niihin puuttumiseen.

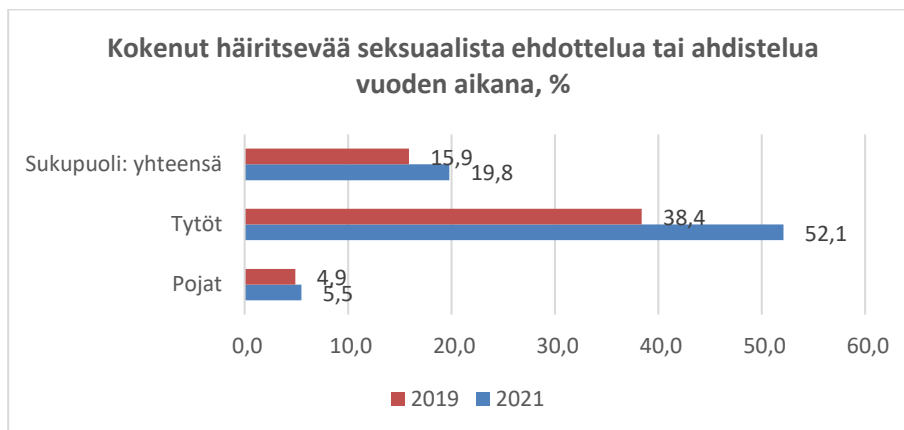
[Ohjeet ammatillisen ja lukiokoulutuksen opiskelijoille - Seksuaalisen häirinnän ja väkivallan ehkäiseminen ja siihen puuttuminen | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

THL toteuttaa valtakunnallisen kouluterveyskyselyn joka toinen vuosi. Ammatillisissa oppilaitoksissa kyselyyn osallistuvat ammatillista perustutkintoa opiskelevat alle 21-vuotiaat. Alla olevissa taulukoissa esitetään Etelä-Savon ammattiopiston opiskelijoiden vastauksia seksuaaliseen häirintään, ahdisteluun ja väkivaltaan liittyen.

Seksuaalisen väkivallan kokemus oli vähentynyt vuodesta 2019 vuoteen 2021 sekä poikien että tyttöjen osalta.

Sen sijaan häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua kokeneiden osuus oli lisääntynyt, erityisesti tyttöjen osalta.

Toimintaohje seksuaaliseen häirintään puuttumiseksi

Yleistä

Seksuaalinen häirintä ja seksuaalinen ahdistelu ovat tarkoituksellista, ei-toivottua, yksipuolista seksuaaliväritteistä käyttäytymistä tai sukupuoleen perustuvaa syrjintää. Se voi olla fyysistä koskettelua tai puhetta, jonka kohde tuntee vastenmieliseksi. Seksuaalinen häirintä loukkaa opiskelu- ja työrauhaa sekä yksilönvapautta ja itsemääräämisoikeutta. Seksuaalirikosten rangaistavuudesta säädetään rikoslaisissa. Seksuaalinen häirintä on myös tasa-arvolaisissa kiellettyä syrjintää. Opiskelijoilla on lain mukaan oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Turvallinen opiskeluympäristö koostuu psyykkisistä, sosiaalisista ja fyysisistä tekijöistä. Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön kattaa sen ajan, jolloin opiskelija osallistuu HOKS:n mukaiseen opetukseen tai toimintaan oppilaitoksessa tai sen ulkopuolella. Tämä koskee myös työpaikalla järjestettävää koulutusta. Etelä-Savon ammattiopistossa seksuaalista häirintää ei hyväksytä missään muodossa.

Toimintamalli

- Jokaisella oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluvalla on velvollisuus puuttua havaitsemaansa seksuaaliseen häirintään.
- Älä koskaan vähättele asiaa. Pysytele kuitenkin puolueettomana, äläkä tee hätiköityjä johtopäätöksiä.
- Ohjauspolku seksuaalisen häirinnän tai väkivallan jälkeen muotoutuu aina tilannekohtaisesti. Pääsääntöisesti toimitaan seuraavasti:
 - Tapahtumankulku selvitetään
 - Kaikkia osapuolia kuullaan
 - Arvioidaan, onko häirintää tapahtunut
 - Päätetään toimenpiteistä ja seurannasta
 - Häirintään syyllistyneelle opiskelijalle määrätään kurinpitoseuraamus.
 - Häirinnän kohteeksi joutunut ja häirintään syyllistynyt ohjataan aina yksilökohtaisten opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen piiriin (tarvittaessa myös opiskeluterveydenhuoltoon), ja palvelujen vaikutuksia seurataan.
- Alle 18-vuotiaaseen opiskelijaan kohdistunut seksuaalirikosepäily ilmoitetaan poliisille ja lastensuojeluun.
- Tee lastensuojeluilmoitus. Voit tehdä ilmoituksen:
 - puhelimitse
 - kirjallisesti lomakkeella
 - käymällä virastossa
 Älä koskaan tee lastensuojeluilmoitusta suojaamattomalla sähköpostilla.
- Lastensuojelupäivystys Mikkeli 040-3598 520 klo 8-14, Pieksämäki 0400 855 793. Tarvittaessa saat ilmoituksen tekoon apua kuraattorilta.
- Tee ilmoitus poliisille: Mikkeli, poliisin sosiaalityöntekijät: Sarita Virtanen 044-7945 394 tai Ulla-Liina Mäkelä 029 5455506 tai Riku Palomäki 050 3207724, Pieksämäki: 0295 415 455 tai 0295 415 430.
- Lastensuojeluviranomaiset tai poliisin sosiaalityöntekijät antavat myös ohjeistusta asian eteenpäin viemiseen ja käsittelyyn.
- Mikäli teko/häirintä on tapahtunut koulutussopimusjaksolla, jakso keskeytetään. Koulutuspäällikkö ja/tai rehtori päättää tapauskohtaisesti, miten asiaa käsitellään työpaikan kanssa.
- Huomioi, että mikäli työpaikalla tai koulutussopimustyöpaikalla tapahtuu opiskelijaan kohdistuvaa seksuaalista häirintää, tiedon haltijalla on oikeus salassapidon estämättä antaa opiskelijan terveydentilaa tai toimintakykyä koskevia ja tehtävien hoidon kannalta välttämättömiä tietoja oppilaitoksen rehtorille tai johtajalle ja oppilaitoksen turvallisuudesta vastaavalla muulle henkilölle opiskelun turvallisuuden varmistamiseksi. (Oph: Opas seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi)
- Koulutuspäällikkö vastaa kurinpitotoimenpiteiden käynnistämisestä.
- Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017, 109 §: ”*Tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavalla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos hän tehtäviä hoitaessaan on saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä on syyt epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi.*”

•

Hyödyllisiä linkkejä:

Oph:n opas seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi:

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/190023_opas_seksuaalisen_hairinnan_ennaltaehkaisemiseksi_ja_siihen_puuttumiseksi_ko.pdf

Ei meidän koulussa – ohjeita opettajalle:

<https://ensijaturvakotienliitto.fi/violary/apuasinulle/lahisuhdevakivalta/>

<http://www.eimeidankoulussa.fi/opettajalle/>

Turvataitoja nuorille – Opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn:

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90817/Opas_21%20verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y

My Space, Not Yours -hankkeen opaskirja: Viola ry:n nettisivut